

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números astraats 20 céntims

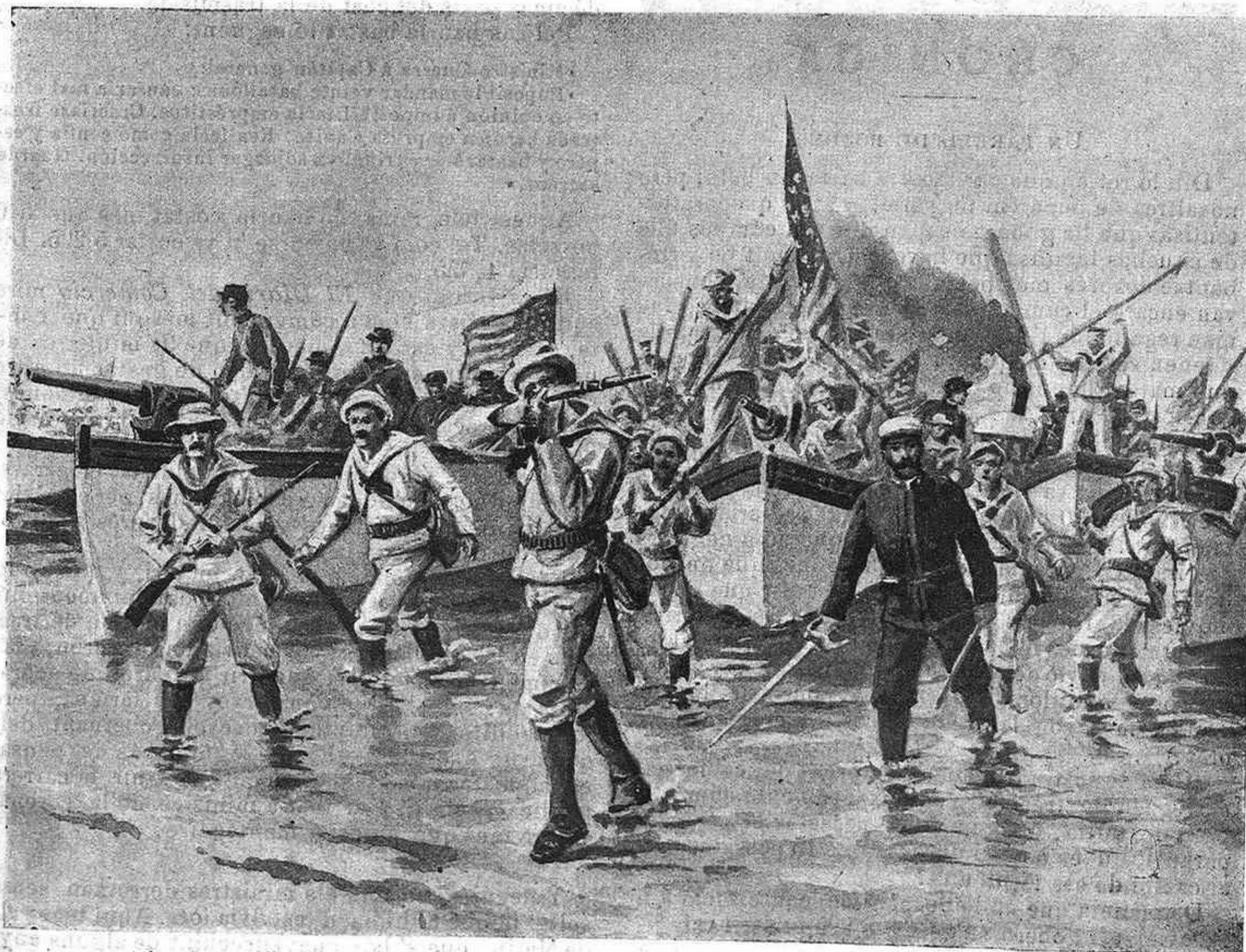
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre, Espanya, 3 pessetas,
Cuba y Puerto-Rico, 4.—Extranger, 5

A LAS COSTAS DE CUBA

Primer desembarch de las tropas americanas.

ANIVERSARI

Lo dia quatre de juliol compleixen tres anys de la mort de l' eminent poeta Frederich Soler (Serafi Pitarra), creador del *Teatro catalá*.

May olvidarém una fetxa tan trista, en la qual las lletras catalanas vestiren de dol, ab motiu de la perdua de un dels homes que mes las havian enaltidas, alcansant á forsa de talent y de constancia, 'ls fruyts sabrosos de la mes gran popularitat.

Tres anys van transcorreguts desde que 'l poble de Barcelona, ab sas representacions mes genuinas que abarcavan totas las classes socials, s' associava al corteig fúnebre, tributant als restos de 'n Soler una de aquellas manifestacions tan solemnes y conmovedoras que sols logran mereixer los homes escullits.

Se parlá llavoras de que 'l cos de 'n Soler inauguraria en breu lo Panteó de catalans ilustres; se parlá també d' erigirli desseguida una estatua en un siti públich de la ciutat.

Pero, per lo vist, no ha bastat lo transcurs de trenta sis mesos pera que un ó altre dels dos pensaments tingui sa realisació completa. Las obras del Panteó de catalans ilustres continuan interrompudas, y per lo que respecta al monument, fins ara no s' ha fet mes que projectarlo y colgar la primera pedra.

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA 's complau en tributar al amich y al mestre aquest humil recort, desitjant que no s' embotin en la memoria pública los deutes que 'l poble catalá té contrets ab lo creador del teatro de la terra.

CRONICA

UN PARELL DE BOTONS

Diu lo retrán que per mostra basta un botó; pero nosaltres ne donarém un parell, y aixís quedarà patentisat que 'ls governs espanyols son com los fills de aquellas familias que havent estat molt bé y trobantse després mes peladas que una rata, conservan encare el rumbo, vesteixen á *la dernière*, fuman regalías de l' Habana, 's passejan en carretetla y tenen sempre cinquanta duros per tirar, y encare que materialment no 'ls tinguin, els llensan, quedantlos á deure.

No fa molts días, en lo debat sobre la qüestió filipina 's llegí entre altres documents lo telegrama que 'l govern va dirigir á n' en Polavieja negantli l' envió dels 20 batallons que 'l general cristiá demanava. No hi ha res mes curt que una negativa ¿veritat? La paraula *No* consta no mes que de dos lletras; y no obstant, el govern per dir que no va emplear la friolera de 353 paraulas. Bé es veritat que tantas ó mes n' havia empleat en Polavieja al interessar l' envió dels 20 batallons, perque per aquestas cosas lo millor no es may la concissió, lo que vesteix mes son las redundancias y la xerrameca oratoria.

¿Cóm se sostindria sino l' empresa del cable encarregada de trasmetre aqueixas elucubracions, al preu de tarifa, ó siga a 10'50 pessetas or per cada paraula, qu' es com si diguessim á 15 pessetas una, al cambi de ara fa un any?

De manera que en lo despaig de contestació á n' Polavieja, 'l govern va gastar 5,295 PESSETAS!

¿Era tan necessari emplear las 353 paraulas, ni

una mes ni una menos, de que 's compón el despaig?

Jútjintho vostés mateixos, enterantse del seu contingut. Diu aixís:

«Ministro de la Guerra á Capitán general:

»El telegrama recibido ésta pidiendo veinte batallones, si fuera conocido en el país y extranjero, causaría viva, profunda impresión, pues por los anteriores partes telegráficos publicanse que la operación sobre Cavite, que con tanto acierto dirige V. E., será coronada de éxito completo, y al conocerse pedido importante refuerzo se dudaría del resultado y desvirtuaría el ventajoso efecto obtenido, produciéndose forzosamente desconfianza en la opinión, baja valores públicos que dificultaría levantamiento fondos para continuar ambas guerras coloniales.

»V. E. afirma repetidamente que lleva las operaciones sin el menor contratiempo, no teme ningún descalabro, y que refuerzos que pide responden á previsión del porvenir para que la pacificación sea un hecho.

»Gobierno tiene completa confianza en que V. E. tomará á Cavite, y que debe esperarse ese momento para adoptar resolución conveniente, pues triunfo tan importante quebrantaría moral insurgentes, evitándose así equivocada interpretación de que refuerzos que pide ahora sean necesarios para terminar operaciones sobre Cavite; sin perjuicio de esto marchará mayor número de reemplazos posibles para cubrir bajas.

»Gobierno confía que V. E., con sus altas dotes, de que tantas pruebas tiene dadas, y penetrado de actual situación del país, que tantos sacrificios hace, comprenderá las razones que tiene para proceder de este modo, juzgando conveniente guardar absoluta reserva acerca de su telegrama y éste.»

**

Un inteligent periódich, *El Diario del Comercio*, posantse en lo lloch del ministre de la Guerra, redacta 'l telegrama tal com hauria pogut enviarse produhint lo mateix efecte y estalviant casi las nou décimas parts del cost de la transmissió.

Pel cas hauria bastat lo següent:

«Ministro Guerra á Capitán general:

»Imposible mandar veinte batallones; causaría mal efecto en opinión é imposibilitaría empréstitos. Creeríase frustrada heroica empresa Cavite. Realicela como confía y espero y bastará ese triunfo á sojuzgar insurrección. Guarde secreto.»

Aquest telegrama no hauria costat mes que 540 pessetas. Tal com va enviarse 'n va costar 5,295. Diferencia 4,755.

Bé es veritat que *El Diario del Comercio* mira aquestas cosas com á comerciant mesquí que conta, calcula, y estalvia, mentres que 'ls ministres de una nació que may diu prou han de gastar un altre rumbo, sense reparar en mil duros mes ó menos, quan se tracta de donarse sabó per la intermediació del cable.

No caldría sino que un ministre de la Guerra s' entretingués á condensar cablegramas, per estalviar uns quants milers de pessetas.... Y després ¿en profit de qui? ¿No paga la nació?

Es cert que moltas gotas fan un ciri, y que ab lo que s' ha gastat en cablegramas completament inútils durant los tres anys y pico que portém de trabals en las colonias, n' hi hauria hagut prou, piadosament pensant, per adquirir un parell de acorassats de combat, que bon servey ens farían.... pero lo que dirá sens dupte qualsevol governant dels que avuy s' estilan:—El que sigui capás de pensar en aquestas miserias, en lloch de seguir la carrera política aspirant á arribar á ministre de la corona, valdrá mes que 's posi á mantegaire.

**

Y després, no tots els ministres derrotan sense solta: també n' hi ha d' estalviadors. Aquí tenen els de Marina que s' han anat succehint de alguns anys

LA FEYNA DE 'N JAFÁ

—No lloreis, chimples, que dentro de tres días os soltarán... y tres días después volveremos á cojeros.

ensá ab l' encárrech especial de dotar al país de una poderosa esquadra. Pochs barcos nous han lograt posar sobre de l' aygua en estat de prestar servey, dadas las millonadas que han tingut á la seva disposició. ¿Pero negará ningú que s' han preocupat en aprofitar fins las vellas carracas, porque no pogués dirse que lo que tants diners va costar un día era enterament perdut?

Además, la Marina conta un personal numerosísim, y es precis donarli empleo á tota costa. A falta de barcos nous, s' utilizan els antichs degudament reformatos. Una levita vella girada del revés y degudament planxada, encare vesteix.

Aixó es lo que s' está fent ab la un día famosa *Numancia*. Enviada als sastres francesos porque vestissen al veterano casi inválit á la moda del día, la declaració de la guerra ab los Estats Units y la consegüent neutralitat de la Fransa, va ser causa de que tornés á Espanya remolcada per un vapor, porque ella sola no pot caminar, y ab lo vestit tot just mitj embastat.

Però aixó ¿qué importa? Sastres hi ha á Barcelona que valen tant com els francesos. La *Numancia* s' está transformant á tota pressa: de nit y de día s' hi treballa... y es de creure que dintre de poch será 'l vell vert mes letxuguino, sino dels que crusan la mar dels que s' están tranquils á port.

Cert que ja no podrá assistir á combats com el del Callao, ni donar la volta al mon, conforme va ferho en los días felissos de la seva joventut, quan la marina de guerra no havia adelantat tant com avuy y ab poca cosa 's contentava; pero anclada al abrich de un port, encare farà patxoca, y po-

drá esperar ab tota comoditat y fins alegrement que 'ls barcos enemichs se presentin á atacarla.

No será com la *Numancia* ciutat qual nom ostenta que després de resistir fins á agotar tots los recursos, sucumbí entre flamas sense deixar altre rastre de la seva existencia, que un gran recort en las fullas de la Historia. La *Numancia* barco, podrá anarse'n á pico y 'ls seus tripulants podrán dir al enfonzarse:—¡Es una llástima!... Tant bé que hi estavam!...

Perque fins tratantse de un barco tan vell, y que á tot estirar sols podrá servir de batería flotant, l' están adornant ab tots los primors del luxo y del confort, sense reparar en gastos. Los camarots dels oficials se revesteixen de fustas finas s' hi arregla un magnífich saló árabe, y en sols l' alfombra y 'ls mobles de la cámara del capitá s' hi inverteixen 30,000 pessetas.

La *Numancia* será una monada.

Un altre botó per mostra del estat felís de aquesta nació... entenentse que de qualsevol fill de una de aquellas familias tronadas que conserva encare 'l rumbo, vesteix á la *dernière*, fuma regalías de la Habana, 's passeja en carretela y té sempre cinquanta duros per tirar, y encare que materialment no 'ls tingui 'ls llensa, quedantlos á deure, son molts 'ls que al parlarne diuen:

—Fulano!... Quín xicot mes felís!

P. DEL O.

AMOR SECRET

SONET

De terrat á terrat ja fa sis mesos,
que 'ns mirém mútuament sense parlarnos,
y crech que 'ns compreném, puig al mirarnos
veig brillar los teus ulls, d' amor encesos.

Per aixó 'ls del vehinat están sorpresos,
de nostre idili mut que fa estimarnos;
y no sabent que dir per criticarnos,
han esbombat pel mon, que som promesos.

Tant de bó fos aixís; encar que penso,
que tú de mon silenci estás ofesa,
puig may t' he dit un mot, com jo voldria.
Mes crech que 'l teu enfado es lleugeresa:
¿quina culpa hi tinch jo, si cada día,
quan te vaig á parlar hi ha roba estesa?

Q. MALLEU.

RESPOSTA EQUIVOCADA

Pero ¿en qué dimontri pensa 'l nostre arcalde?
¿Quí s' havia de imaginar que un home com ell,
tan serio, tan perspicas, tan coneixedor de las neces-
sitats de Barcelona, procedís en assumptos tras-
cendentals ab la lleugeresa de que acaba de dar úl-
timament sensible mostra.

¿No la saben la planxa que acaba de cometre?

Es colossal, estupenda. ¡Tan groixudas las tingu-
essin els barcos *protegits* de la nostra esquadra!

Escoltin é indigninse.

Sembla que algú, ab acert y patriotisme may prou
alabats, tractava d' establir á Barcelona una *escola*
de tauromaquia.

De tauromaquia, eh! No 's pensin de cap cosa llet-
ja ó disolvent, d' aquestas que obran en excés las
potencias del poble y l' ensinistran en materias que
val més que ignori.

La *escola de tauromaquia*, com pot compendre 'l
lector, no hauría tingut altra missió que la d' ense-
nyar als deixebles las hermosas y variadas sorts del
toreig, procurant de pas desarrollar aquí més y més
la afició als toros y dotant á Barcelona d' un bon
planter de toreros que tal vegada, dintre de poch,
ens haurían permés competir victoriosament ab Cór-
doba y Sevilla, principals centros productors d' es-
pasas, picadors y banderilleros.

Presentat lo projecte al govern que, com es arxi-
natural, degué trobarlo prodigiosament admirable
y, sobre tot, oportú, l' autoritat central envía la ins-
tancia al arcalde de Barcelona, recomenantli que
dictamini sobre 'l plan de la *Escola de tauromaquia*
y demanantli, al mateix temps, que digui lo que li
sembla l' idea com á institució.

Y 'l tros de... no sé qué del arcalde, en lloch de
respondre al govern: «Lo projecte mereix lo meu
entussiaista aplauso, y faig vots per la seva prompta
realisació,» agafa la ploma y al peu de la consulti hi
posa l' inconcebible y disbaratada nota següent:

«No crech favorable al desarrollo de la cultura de
»la població, l' establiment d' una *escola de tauro-*
»maquia á Barcelona.»

Aixís, curt y ras, com qui pronuncia una senten-
cia ab carácter irrevocable... No 'l creu favorable al
desarrollo de la cultura de la població....

¿Han vist enormitat més espantosa? ¡Atrevirse á
dir que una escola de tauromaquia ha de perjudicar
á la cultura pública! ¡Atacar poch menos que oficial-
ment á la hermosa y popularíssima festa dels toros!....

Vinguim aquí, senyor Griera; vinguim aquí, y á
veure si rectifica desseguida y diu al governador
que de tot alló no hi ha res: que retira 'l dictámen y

que celebrará que s' obri una escola de tauromaquia,
y hasta si pot ser un institut taurófil y una univer-
sitat consagrada al noble trasteig dels Miuras y
'ls Saltillos.

¿Ja ha pensat bé 'l disbarat que ha deixat anar ab
la seva nota? ¿Comensa á véurel l' error de la seva
contestació?

¿Que «una escola de tauromaquia no pot ser favo-
rable al desarrollo de la cultura de Barcelona!...»
¿Quina heretgia!....

Serenis y digui: ¿Qué es lo únich que avuy agita
y comou als barcelonins? Els toros.

¿Quíns son los ídols del poble? Els toreros.

¿Quíns son las revistas que tenen més lectors?
Las taurinas.

Barcelona sense corridas ¿qué sería? Un desert,
un cementiri, una vall de llágrimas.

Díguli al poble que s' ha mort un sabi, un artis-
ta, un home útil, un arcalde, vosté mateix, per
exemple, y ¿sab qué responderá?—¿Es mort? Que l'
enterrin.

Pero díguli que 'l *Litri* está constipat ó que 'l
Villita s' ha torsat el peu; fásili sapiguer que 'l
Algabeño ha rebut un *varetazo* ó que 'l *Bomba* ha
quedat sense nas.... ¡veurá quín desconsol y quina
manera de corre buscant noticias y preguntant cada
cinch minuts: ¿Qué se sab del nas del *Bomba*? ¿Ca-
mina bé 'l *Villita*? ¿Cóm está la ferida del *Algabe-*
ño? ¿Estornuda molt el *Litri*?

Els toros y toreros ho omplan tot. Tanqui las es-
colas, arrasi 'ls museos, sembri 'ls carrers de tran-
vías eléctrichs, fassi las desgracias que vulgui: nin-
gú li dirá res. Pero, probi de suprimir el torín...
¡veurá quina pedregada se 'n porta y com la plassa
de sant Jaume s' ompla de gent que demana 'l seu
cap previament separat del cos....

Senyor Arcalde, encare hi es á temps. La premp-
sa, que tantas columnas de telégramas dedica á la
materia; 'ls cotxeros, que tants profits ne cullen; lo
poble, que tan entussiasme sent pels toros, li agra-
hirán la seva retractació.

Borri aquestas odiosas paraulas: *No crech favora-*
ble al desarrollo de la cultura pública.... Al contra-
ri: digui que avuy la cultura pública está condensa-
da en aquestas cinch expressivas lletres: TOROS.

¡Vingan escolas de tauromaquia! ¡Vinga un torín
á cada carrer! ¡Vingan *diestros y picas y muletas*
y *banderillas!*....

Aixís tindré lo que necessitem y 'ns mereixém
per anar avall més depressa, y quan vingui en Samp-
son li podrém dir, acompanyantlo respectuosament
á la *Escola de tauromaquia*:

—Vel'hi aquí, mister: tot aixó... ens ha portat ai-
xó altre.

A. MAROH.

AMOR MODERNISTA

Un jove poeta,
de Gracia vehí,
que va en bicicleta
y aprén el llatí,
ahir, fent brometa,
aixís me va di:

—En la hermosa barriada
qu' en diuen de la Salut,
(qu' es lo lloch més ben volgut
de tota la gent trempada,)
s' hi troban noyas bonicas,
alegras, encisadoras,
ayrosas, engrescadoras,
y d' hermosura molt ricas.
A mes, tan amables son,

CAPRITXOS

Diguin lo que vulguin, aixó dels Raigs X es una cosa diabólica.

BICICLETA DE FAMILIA.
(Pera us dels pares.... que tenen fills.)

tan finas y carinyosas,
que son per mí, flors preciosas
del millor jardí del mon.
Y com que jo só un poeta
que m' agrada viatjar
tant, que un cop fins vaig anar
de Pekín á la Bordeta,
puch dir qu' en lloch més he vist
unas noyas tan hermosas;
puig son com t' he dit preciosas
y alegran al home trist.
Allí hi trobarás per sort,
unas donzellas molt francas,
que vesteixen bé, son blancas
y rossas com un fil d' or.
Allí hi veurás unas noyas,
que per més que son morenas,
lluheixen ¡ay! unas trenas,
que son riquíssimas joyas.
Altras n' hi ha de cara trista,
pero son tan ressaladas,
que 'n veyentlas dos vegadas
un ja pert lo mon de vista.

També n' hi ha ¡votoanell!
que sols ab son dols mirar
son capassas d' engrescar
al home més fret y vell.
Y quan totas, ab anhel,
rumbejan sas millors galas,
semblan, sens' que tingan alas,
angelets baixats del Cel.
Pro en mitj de tanta hermosura,
que allí ab goig, he contemplat,
una noya hi he trobat
qu' es de totas la més pura.
Es un riquíssim tresor,
y á n' ella, si jo podia
juro que ab gust li daría
tot quant tinch y fins mon cor.
Mes encare que l' adoro
ab gran y ardenta passió
y es tanta ma estimaçió
que no veyentla l' anyoro,
may declararmhi he pogut:
puig es la meva estimada
ben volguda y venerada....
¡la Verje de la Salut!—

Tot fent la brometa
aixó á mi 'm va dí
un jove poeta,
modernista fi,
que va en bicicleta
y aprén el llatí.

FRANCISCO LLENAS.

ANY NOU

Per si ho teníen olvidat, se 'ls recorda que avuy comensa l' any nou; l' any nou económic de 1898-99.

Económic ... Que vol dir: Preparinse á gastar.
Y á gastar molt més de lo que s' ha gastat fins ara.

¡Avuy que precisament no hi ha quartos! ¿Veritat que l' ocasió es oportuníssima?

Desde aquest moment, cap dels documents que teníen els serveix.

Han de pendre cédula nova.

Nova llicencia de cassa.

Nou permís per criar gos.

Nova matrícula per la bicicleta.

Y una pila més de *novedats*.... que á un lo deixan com nou.

Avuy comensa á corre 'l nou trimestre de la contribució.

Lo nou trimestre del lloguer de casa.

Los nous augmentos en los impostos....

Perque, ja deuen saberho: en lo nou any económic, tot valdrá més.

A las cartas las carregan ab no sé qué.

Al petroli li posan un dret de guerra.

Lo posan al gas.

A las verduras, al mal de caixal, á las murmuracions contra 'l govern....

Si aquests recárrechs se cobran bé ¡calculin si se 'n recullirán de diners, solzament per l' últim concepte!

Aixó sí, un consol: aquests nous impostos son *provisionals*. Qu' es lo mateix que dir que ja en tota la vida no 'ns els treyém de sobre.

Aquí, lo provisional es sempre lo que dura més.

Fa trenta anys que tenim provisionalment empannegada la plassa de Catalunya.

L' estació de Fransa es provisional de desde que la van fer....

L' eternitat de lo provisional es un fenómeno exclusivament espanyol.

SOMBRAS BLANCAS

—Demá marxém á Sant Hilari á pendre las ayguas.
—¿Sí?... Ja demanaré al metje que també me las recepti.

No obstant, aquesta vegada 'l govern té una culpa: la guerra.

La guerra obliga á fer sacrificis de totes menes y en totes las capas socials.

Fabricant ¿tens las máquinas paradas per mor de la guerra? Donchs, per mor de la guerra... te aumentarem las contribucions.

Obrer ¿estás en vaga á causa de la guerra? Pues per la mateixa causa 't baldarem á pagos.

Lo nou any económic promet ser deliciós.

Tot mes car, tot carregat, tot pels núvols: ni pa, ni carn, ni peix...

Y á tot aixó, las butxacas escuradas.

Els richs no cobren el cupó.

Els pobres no cobren el jornal.

Y el govern empenyat en cobrar, á pesar de lo del jornal y á pesar de lo del cupó.

¿Cóm els passarem los dotze mesos que avuy comensan?

No ho sé, porque aixó de fer calendaris es qüestió dels zaragossans.

Pero desde luego 'ls asseguro una cosa, y es la següent:

Si al final del any económic hi ha encare á Es-

hora menos pensada trobarás la teva derrota.

—¿Ahont?—hauria preguntat en Beaumarchais.

—A la cultissima Barcelona, en un teatro d' istiu, poblat de pollos ab flors al trau, de senyoras y senyoretas ab sombreros baluernas carregats de flors y aucells, sens altre objecte que privar la vista del escenari. Aquell públich gómós, que quan hauria d' estar atent xiu-xiuheja y critica 'ls vestits y 'ls llossos, reventará la teva obra y fins acabarà xiulantla. ¿Y donchs qué t' has cregut infelís?... ¿Qué t' pensas que son tan tontos aquells espectadors, que 's deixarán donar la lata?

Beaumarchais hauria arronsat las espatllas ab despreci.... Crech que las personas de bon gust han de fer lo mateix davant de aqueixa revelació de la ridícula frivolitat de un públich ignorant.

De totes maneres es just consignar que ni la traducció castellana, ni l' interpretació de la companyia poden recomenarse. La profanació comensada pel traductor, continuada pels cómichs, 'l acabá 'l públich ab las sevas manifestacions de desagrado, no contra 'ls cómichs ni contra 'l traductor, sino contra una obra universalment celebrada, y qu' ell, per sa desgracia, no está en condicions d' enténdrela ni molt menos de saborejarla.

* *

El Figón de 'n Parellada es una imitació de *El Café de Moratin*. L' aplaudit autor de tantas obras xispejants,

panya algú que tingui una pesseta... ja farà prou.

MATIAS BONAFR.

Teatros

LIRICH

Durant tota la senmana s' ha estat representant l' obra de Sardou *La corte de Napoleón*, que ha sigut, com se veu, la de major resistencia de la present temporada teatral.

No te aixó res de particular y ja ho varem preveure al donar compte del estreno, puig apart de la seva amenitat y del interés que desperta, la presentació escénica resulta molt vistosa, y la Sra. Tubau, dignament secundada, fá una creació del tipo de protagonista, enmollantlo ab gran acert á las sevas facultats.

NOVEDATS

All gran Beaumarchais qu' en l' últim quart del passat sigle va alborotar al mon ab las sevas obras intencionadas: *Lo barber de Sevilla* y *Las bodas de Figaro*, haurian hagut de dirli:

—Mestre: no t' engallardeixis del éxit fenomenal que acabas de conseguir al fustigar tot un ordre de cosas, que fins al sentirse ferit se rendeix y celebra la gracia, l' atreviment y la frescura del teu ingeni. Encare que aquest éxit vegis renovar-lo per espay de mes de un sigle en ton país natal que no deixarà de considerar may *Las bodas de Figaro* com una obra clássica de las que cristalisan en lo repertori de las millors companyias, no t' envaneixis, ja que á l'

aquesta vegada no ha demostrat prou acert. Aixó li ensenyarà a seguir ab preferència 'l camí de la originalitat, en lo qual ha donat sempre probas abundants de aquella gracia espontánea, que no 's troba tan fàcilment atemperantse a las imitacions.

TIVOLI CIRCO-EQUESTRE

Los clowns Tonino y Antonet han reaparegut portant l'alegría al públich aficionat als espectacles de Circo. La veritat es que dintre del seu género 'n saben molt.

Dimars reaparesqué 'l domador Malleu ab los seus lleóns.

Ab tals elements los programas resultan molt atractius y sumament animats.

GRAN-VIA

La parella Barber-Tomás que alterna cada nit ab la companyia de sarsuela xica, reproduheix alguns balls de rango espanyol que semblavan desterrats de l'escena. *La Tertulia, Una juerga sevillana y ¡Viva Andalucía!* tenen tot el garbo y la sandunga del género coreogràfic nacional, menos aparatós, si vostés volen, que 'ls grans balls estrangers, pero més castis y mil vegadas més sugestiu, ab més brío y ab més sanch.

Lo públich al aplaudirlos ab frenesi, ha efectuat una verdadera resurrecció.

NOU RETIRO

També en aquest teatro s'ha reforçat la veu dels cantants ab els primers de las gambas de las bailarinas, reproduinte ab éxit lo ball de Delibes *Coppelia*, que temps enrera tant cridava l'atenció sobre l'escenari del Liceo.

Inútil dir que ha trobat en lo *Nou Retiro* 'l mateix éxit qu' en lo *Gran Teatro*.

JARDI ESPANYOL

Forman los programas de las funcions las obretas més celebradas del género xich, sense que fins ara haguém tingut ocasió de poder fixarnos en cap estreno.

N. N. N.

CARTA OBERTA

Pares meus: no sé 'l qué 'm passa
soch l'home més desgraciat...
avuy que 'l curs he aprobat
la sogra m' ha dat carbassa.

¡Quín xasco, eh! precisament
trobarme carbassejat
avuy que tot un Jurat
m' aclamat sobresalient...
Si no que 'm fa pó 'l matarme,
ho feya, per acabar;
pero déixinme explicar,
necessito desahogarme.

Una volta examinat,
al saber la bona nota,
cap a casa la xicota
alegre m' hi encaminat
pera donarli rahó
de la nota que havia tret...
pro... ¡ni may que ho hagués fet...!
¡Deu meu, quína decepció!

Encare crech que 'ls meus peus
no havian passat l'entrada,
quan sa mare, ab veu airada
y: b la cara de *Tres Deus*
aixís mateix m' ha parlat
fentme blanco de sas iras:

— «Fill... per escalfar cadiras
»ja 'n tenim prou ab el gat.
»Vosté es un *pálpalas-totas*
»incapás de res formal,
»cert jovent tot ho fá igual
»¿que 's ereu enganyarme ab notas?
»l'hem d' acabá aquest mareig
»¿que no ho comprén que fa nosa?
»ó formalisa la cosa
ó vagissen a passeig.

Després per més *desacato*
la porta ab furia ha tancat...
De moment... desesperat

VERBENA DE SANT PERE

Sent tots los homes a la guerra ¿quín remey li queda sino celebrar la festa tota sola?

si torna a sortir... ¡la mato!
¡Ves are qui 'm fa tornarhi...
mes tampoch hi vull renyí
que si la vella es així...
la noya es tot lo contrari.
La noya es d' aquellas mossas
qu' encantan a qualsevol...
las fillas del raig del sol
envejan sas trenas rossas.
Sa boca destila mel,
y entre altres mil prendas bellas
per ul's, té... dugas estrelles...
es dir, ¡tot ella es de! Cel!
Quan parla... ¡quina delicia!
jo m' hi quedo embabiecat...
y en quan a moralitat
un ángel té més maticia.
Molt útil per una casa,
dócil, senzilla y prudent
quan li manan fa al moment...
¡may li he sentit tocar l' ase!
No he vist talent com el d' ella
planxa, cús, frega rajolas
y es de las que 's pintan solas...
per fé un' olla d' escudella.
Per xó es que l' estimo prou
pera casarm'hi, aixís es
que si 'ls ho conto a vostés
(per més que no 'ls ve de nou)
es sols perque... (y ara va
lo cop de gracia) si fessen
lo favor que m' ajudessen
a donarhi un *cop de mà*
presentantse desseguida
a demanarla per mi,
jo 'ls ho sabria agrahí
lo que 's diu tota la vida.
Si al contrari, 'm desatenen,
y no escoltan mas rahons,
si matant mas ilusions

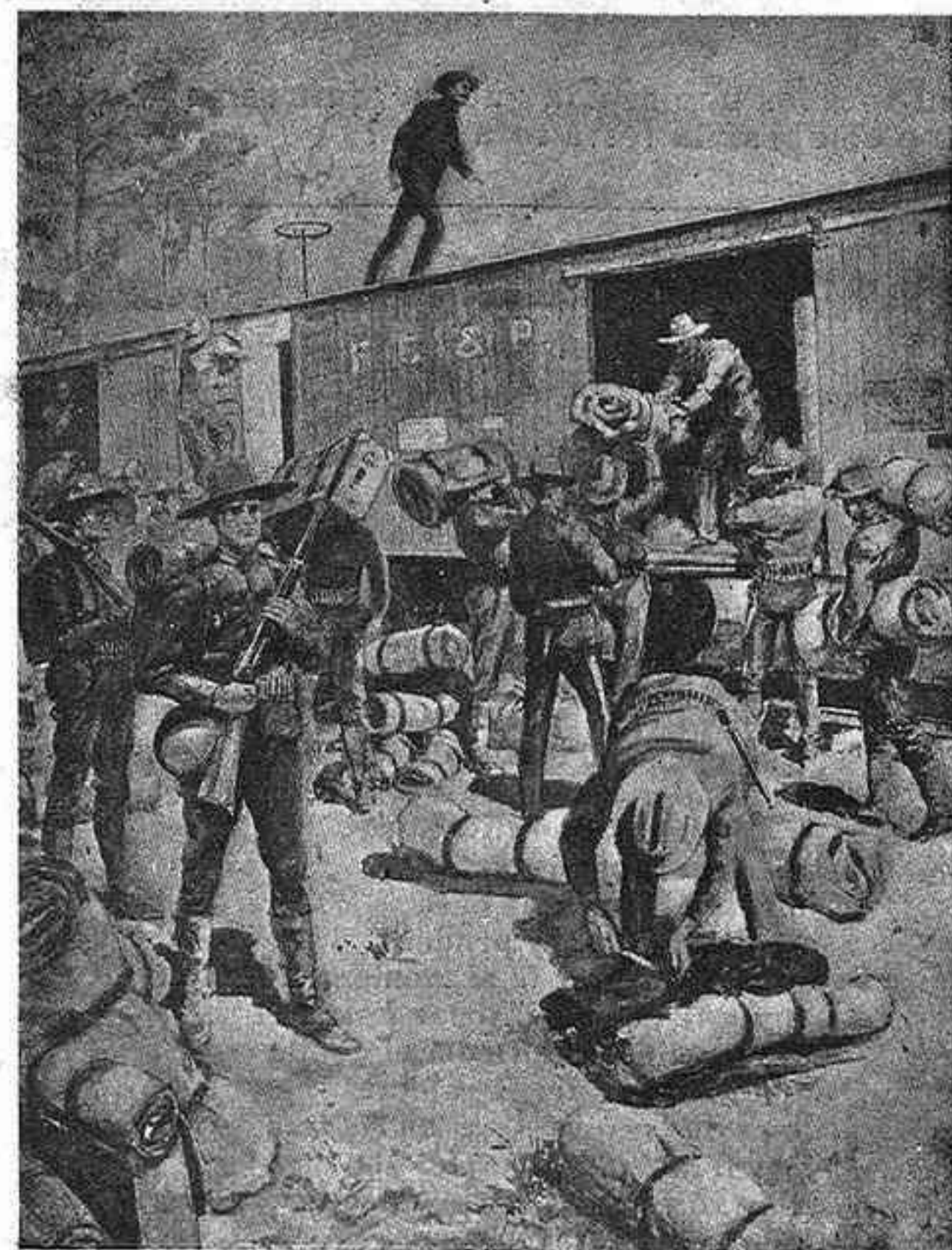
NOSTRES ENEMICHS

Comprobant els *pases* dels voluntaris.

Vista general del campament de Hempstead.

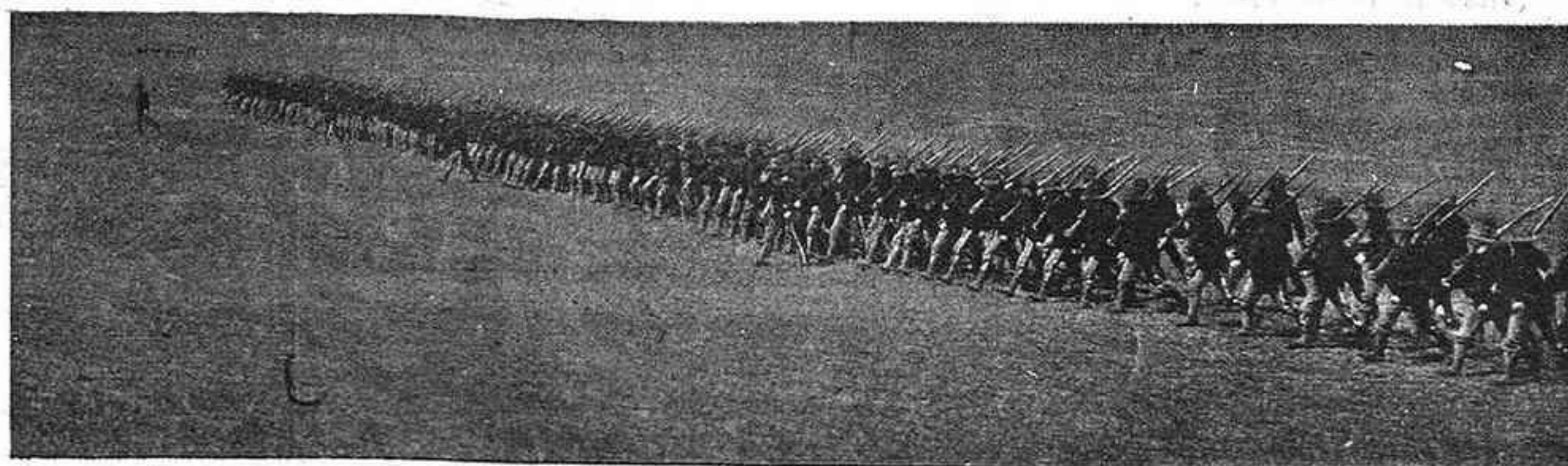
TAMPA.—Del tren al barco.

CAMPAMENT DE HEMPSTEAD

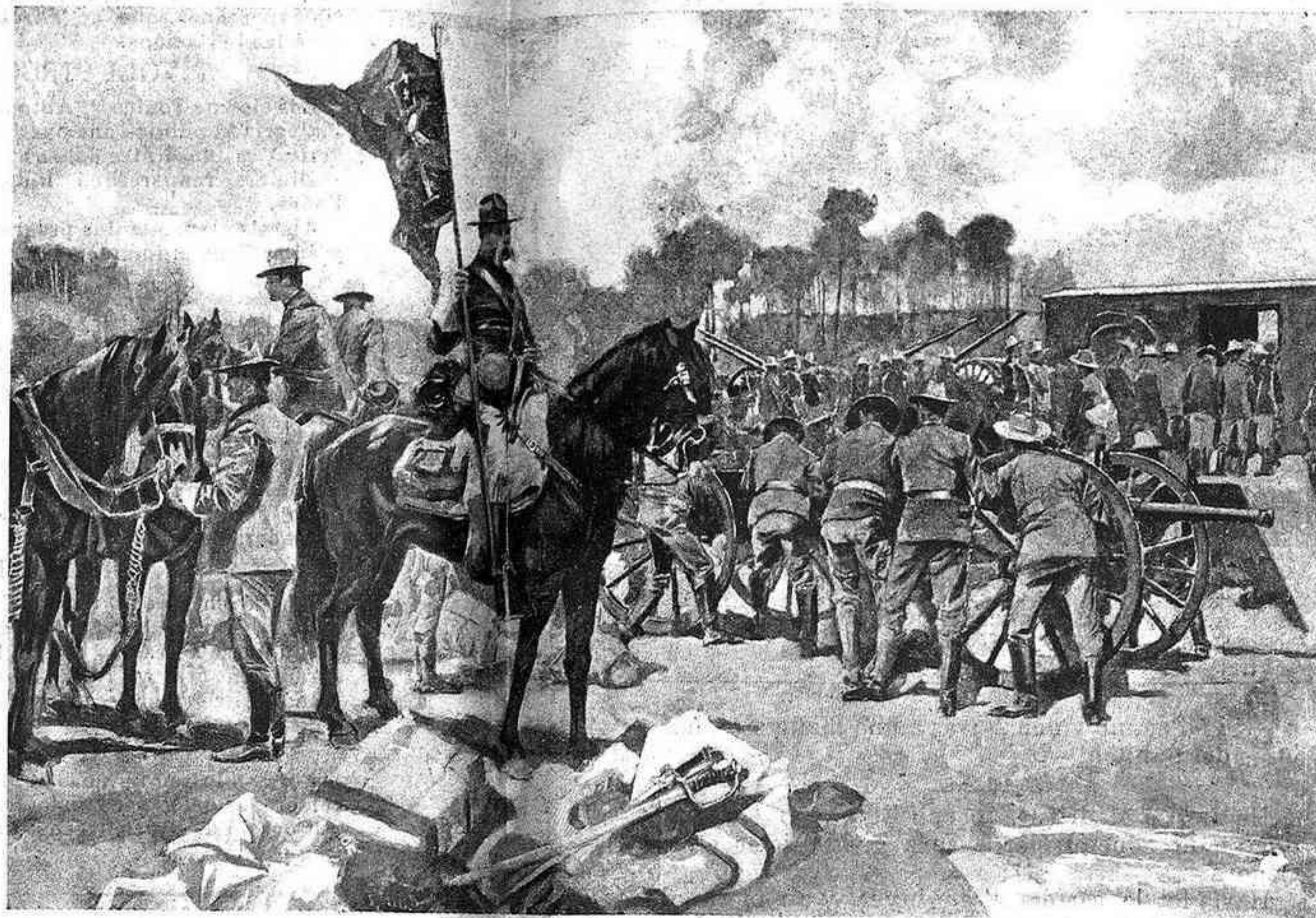

Tenda de companya.

LOS QUE HAN ANAT A CUBA

Un regiment dirigintse al embarcadero.

Exhibició de la bandera cubana al campament de Chickamanga.

Preparant el ranxo.

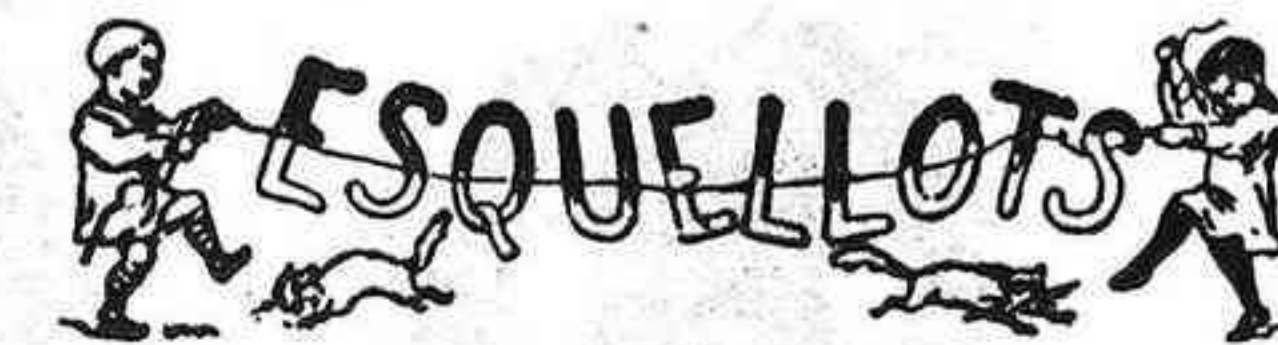
Amanintse per marxa

Voluntaris que van a allistarse.

á demanarla no venen;
si s' ho prenen ab catxassa
y fan etern mon torment....
moriré.... sobresalient
d' haverme donat.... carbassa.

JOSEPH ROSSELLÓ.

Una noticia de Madrid:
«Ha arribat l' arcalde de Barcelona ab els demés companys de consistori que han fet el viatge ab ell, y tot desseguida ha tingut una entrevista ab en Sagasta.
—Hola, qué tenim de nou?—li ha preguntat don Práxedes.—¿En qué podem servirlo?
—De aixó 's tracta precisament—ha respost l' arcalde barceloní.—Barcelona necessita que s' autorisi al seu Ajuntament per adquirir lo projecte de reforma del casco antich, á fi de comensar las obras desseguida. Hi ha molts obrers sense feyna.
—Está bé—ha interromput l' home del tupé grantse la barba,—ja veurém que hi diu el ministre del ram. De totas maneras tórnissen descansat á Barcelona, y ja pot dir als seus paisans que mentres nosaltres governém els podrá escassejar la feyna, pero no 'ls *faltarán trabajos*.»
L' arcalde ha sortit molt satisfet de l' entrevista.

Lo Duch de Veragua, descendent de Colon en línea recta, ha entaulat una querella de injurias contra un revister de toros de Madrid que va parlar malament deis banyuts de la seva ganadería.
Alega 'l Duch de Veragua que 'ls conceptes del revister afectan á la seva dignitat.
Recomaném al Duch de Veragua, que adorni 'ls seus blasons ab lo següent lema, parodia de uns versos de 'n Pitarra:

«Perque dir mal de una bestia
es *injuriar-me* á mí.»

Verbena bonica la de Sant Joan, en especial pel públich numerós que va anar á passarla al Palau de Bellas Arts.

Lo gran saló plé de gom á gom ¡y ab una calor que liquidava 'ls cossos!... ¡y ab una concurrencia de pollas y pollíns aficionats á fer xiu-xiu, qu' en certs moments no se sentia ni una solo nota del concert qu' estavan executant l' orquesta de 'n Nicolau y l' *Orfeó catalá!*...

No faltava sino que las estátuas allí exposadas haguessen saltat dels seus pedestals posantse á garrar també per seguir la corrent general. Las estátuas son las úniques qu' en aquella gran sala durant los concerts, guardan la deguda compostura.

* *

Terminat lo programa, cap al jardí tothom.
¡Y quin trasbals de cadiras!... ¡Y quinas empen-tas!... ¡Y quin afany per pendre puesto!...

La veritat es que l' espectacle que s' havia anunciat era de aquells que valen la pena.

Calculin sino que consistia en la elevació de una serie de globos aerostátichs del mateix tamanyo y pel mateix istil dels que etjegar á las torretas de Sant Gervasi 'ls días qu' están de festa.

Espectacle casulá y honestíssim, que va fer exclamar á un xaró que desde fora podía disfrutar gratuítament del espectacle:

Oficial yanki.

LOS HOMES DEL DIA

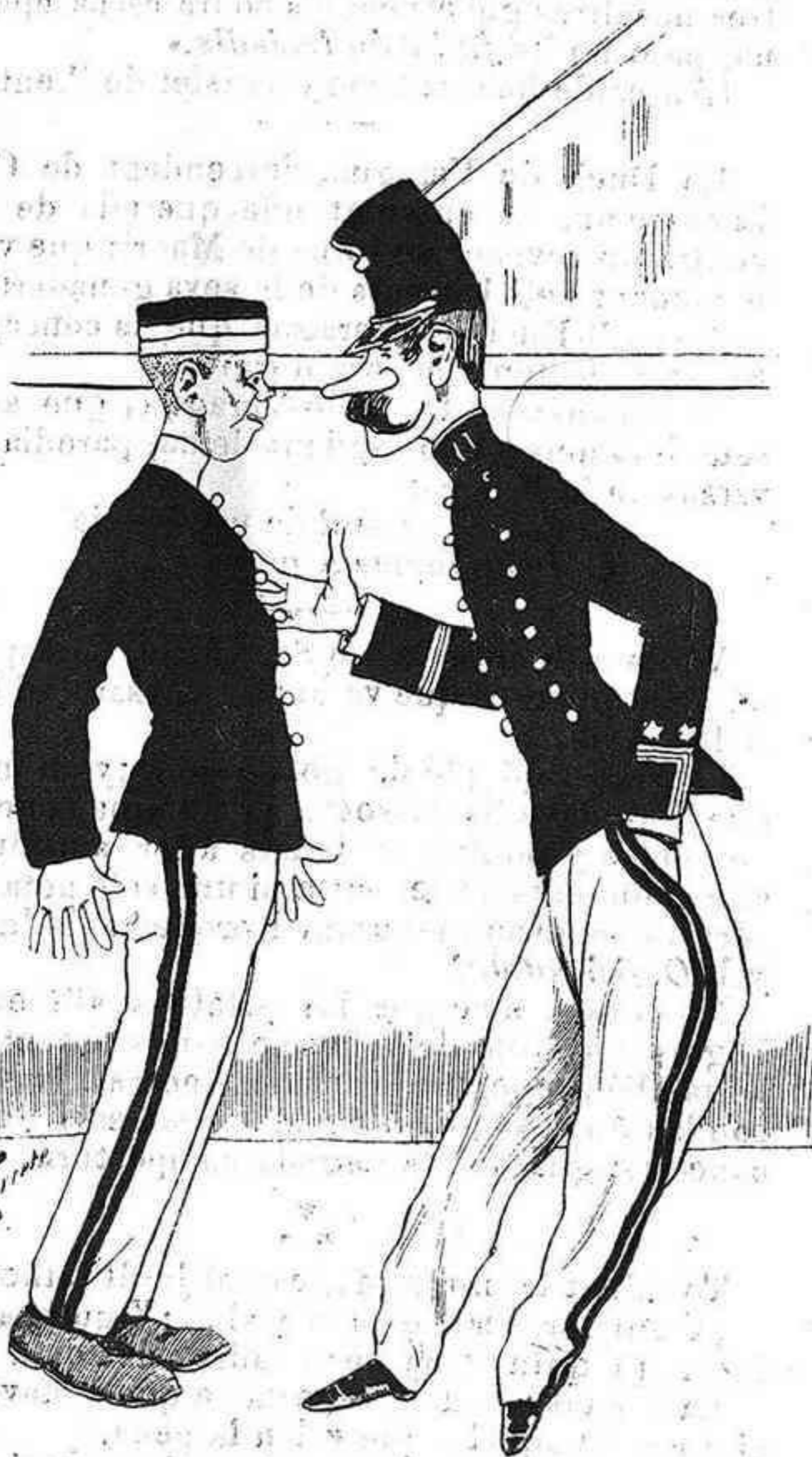

—Suprimiu els militars,
els mata-toros y 'l clero

y ¿qué us quedarà al final?
—Zero.

ESCENAS DE QUARTEL

—¿Cómo lo haremos para que roncando no moles-
tes á tus compañeros?

—Lo mecor sería... que 'm deixés anar á dormir
al meu poble.

—Si ho sé, no vinch... ¡vaya una manera de bur-
larse del públich!

Ha mort á Madrid D. Joseph Elduayen, home pú-
blich molt conegut per la seva gan amistat ab en
Cánovas.

Havía fet la carrera d'enginyer, y ab motiu de
la construcció de un túnel del ferrocarril de Lan-
greo, un escriptor satírich li va dedicar la següent
copla:

«Este es el gran ingeniero
que por la gracia de Dios,
se puso á trazar un túnel
y al fin le salieron dos.»

En cambi, havent entrat en la política sense for-
tuna, ha mort no sé quantas vegadas millonari. El-
duayen era un dels primers accionistas del Bançh
d' Espanya.

Lo qual demostra que si com á enginyer no ser-
via gayre, com á home polítich sabia enginyarse
molt bé.

Veritat que al morir no se 'n ha endut els mi-
llons; pero á lo menos podrá dir, com el personatge
del quènto:

—¡Que me quiten lo bailado!

La primera producció de 'n Tamayo y Baus, va
ser estrenada pels seus pares que com sab tothom
eran cómichs, en un teatro de Granada. Era l' ar-
reglo de una obra francesa y 's titulava *Genoveva
de Brabante*.

Lo públich va cridar al autor á las taulas, y al
compareixer á rebre 'ls aplausos, tothom quedá ma-
ravellat al veure presentarse una criatura. En Ta-
mayo y Baus no tenia llavoras mes que deu anys.

**

Mes tart, en l' época de sos majors triunfos escé-
nichs se recitava fins al extrém de haver donat sa
millor obra, ó siga *Un drama nuevo* ab lo pseudó-
nim de *Joaquín Estébanes*.

Per quan ocorregués la seva mort havia disposat
que s' efectués lo seu enterro, sense pompa de cap
mena, ab la major modestia.

Y aixís s' ha realisat: Res de passar lo féretre per

davant del *Teatro español*; res de depositar al damunt d'ell ni una trista corona.

L'autor dramàtic, fins després de terminar l'últim acte del gloriós drama de la seva vida, se sustragué al triomfo pòstum á que tenia un dret indiscutible.

La veritat es que ha mort Tamayo y Baus... pero en quant á *Joaquín Estébanez*, aquest no morirà may.

*
**

En confirmació plena á lo que deyam en nostre número anterior, respecte á que ha deixat algunas obras inéditas, aquí van las següents ratllas que traduhím de un periódich de Madrit, que té motius per estar ben enterat:

«D. Manuel Tamayo y Baus havia fet testament legant á sa familia tota la seva fortuna, es á dir, totas las sevas obras qu' eran lo que 's pot dir que constituían los seus bens, apart de las economías que hagués pogut fer en lo seu sou de 12,500 pessetas anuals que disfrutava.

»Molt temps fa que havia deixat d'escriure, segons manifestació propia; pero, segons sembla y testimonis autorisats asseguraran, deixa molt escrit, tant per l'escena com pel llibre, y entre aqueix pilot de quartillas hi haurá de fixo alguna joya literaria que torni á recordarnos la ploma del qui conseguí un dels triomfos mes grans del teatro modern, revelant tendencias que avuy constituheixen la escola dramática mes en armonía ab l'ambient social y 'l gust artístich.

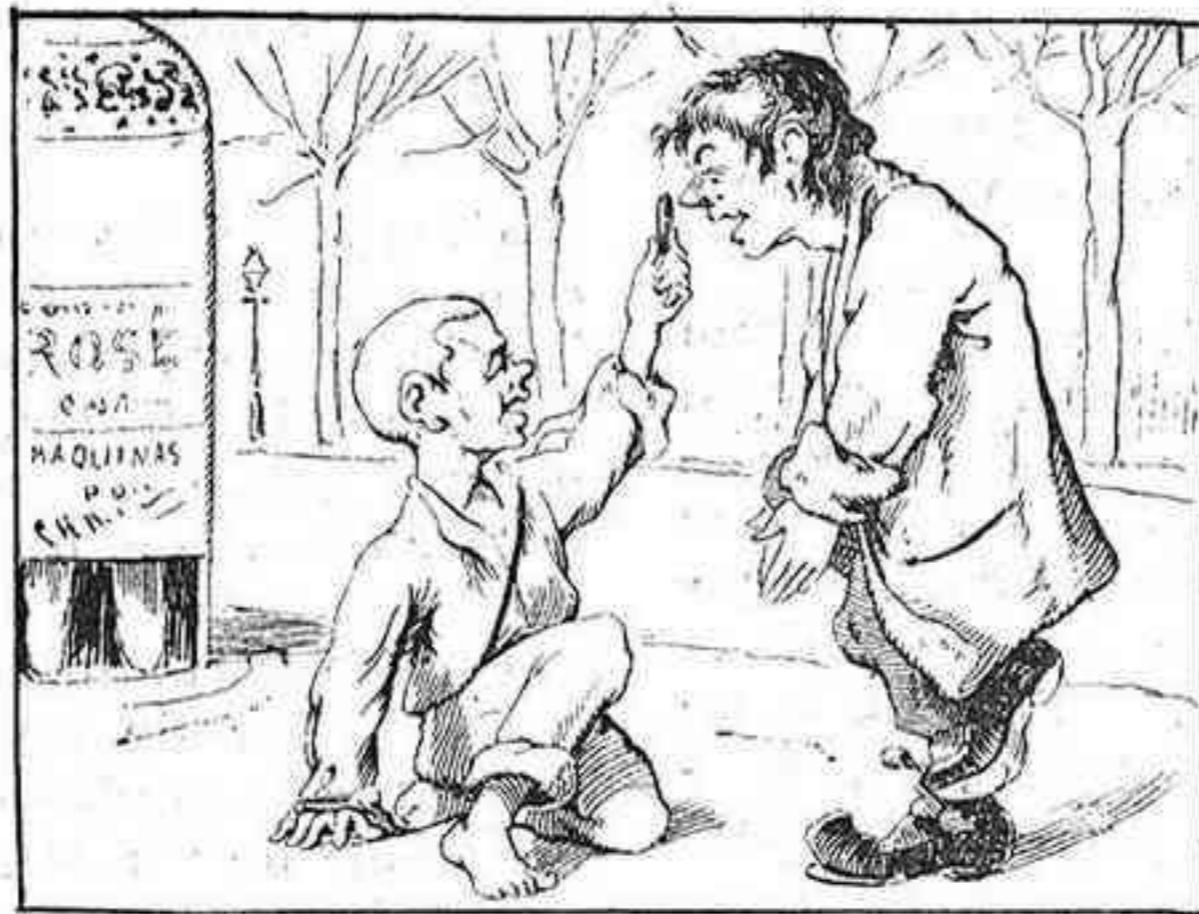
»Tamayo havia fet una selecció de papers rompentne alguns y guardantne d'altres.»

Son muchas las familias que aquest any s'abstindrán de anar á passar l'estiu á fora.

La veritat es que may s'havia fet tan innecessari l'estiuheig.

Perque ab la guerra, ab la crissis y ab els sagastíns al poder, tothom diu lo mateix:

UNA TROBALLA

—Repara... ¡Un duro de plata!

—Ja veurás tú quín tiberil...

—¡Pero si aixó es xacolatala...

—¡A pahí á sant Felip Neri!

—¡Ay la mare, y qué n'estém de frescos!

Alguns periódichs las han empresas contra *El Noticiero universal*, ab motiu de haverse declarat partidari resolt y decidit de la pau.

—¡Quín mon mes trist [aquest! (dirá en Peris Mencheta.) Com mes busco la pau molt mes me fan la... guerra!

Al saló del Palau de Bellas Arts, la nit de Sant Joan.

Un senyor molt ben vestit, rodejat de senyoras y senyoretas, está xuclant un magnífich habano.

Un bombero, en cumplimiento del seu deber y de las ordres que té rebudas, atret per la columna de aromátich fum, se li acosta, y l' invita á abstenirse de fumar.

Totas las damas y damiselas riu que riuás y 'l senyor del cigarro molt pipa que pipa que piparás.

Lo bombero, en vista de aquella brometa, va en busca de un municipal, á fi de que 'l guardia interposi la seva autoritat, ab aquell senyor que cap cas ha fet de las sevas advertencias. Ja 'l municipal se disposa á secundarlo, ja s'acosta al fumador... y al fixarse ab ell, recula un pas y li fa un saludo.

Y 'l fumador li respón ab una nova pipada.

Y las senyoras y senyoretas, ab una mica més se reventan de riure.

—Qu' es aixó?—diu el bombero, y 'l Gutierrez li respón: —Bombero, no t' emboliquis, mira qu' es un *rechidor!*

S' han publicat las memorias pòstumas de Rubinstein, que contenen gran número de ideas, pensamientos, observacions y aforismes á propòsit de la música y otras materias, tots ells molt personals.

Aquí 'n van alguns:

«Estimo al 'próxim com á mi mateix á pesar d' estar convensut de que 'ls homes en general no mereixen mes que 'l despreci.»

«¡Que ilógich soch! Com á home soch republicá y radical; com á músich soch conservador y déspota.»

«La música instrumental es l' amich més íntim del home, més que 'ls séus pares, germans y amichs, notantse més aquesta qualitat en los días de tristesa. Lo piano es de tots els instruments el que més la posseheix, lo qual m' induheix á considerarlo com un benefici per l' home. Lo seu estudi deuria forsosament formar part de l' educació, si no com á medi de brillar en societat, al objecte de proporcionar-se una educació íntima y purament personal.»

«Tocar lo piano es un moviment dels dits; interpretar una pessa es un moviment de l' ánima. Lo primer abunda.»

«M' he presentat en públich mentres he observat que tocava millor lo piano davant d' un auditori que sol pera mí, á casa meva; pero en quant he notat que á casa meva y per mí sol tocava millor que davant del públich, m' he retirat per sempre.»

«Los juheus me miran com á cristiá y 'ls cristians com á juheu; los russos me prenen per alemany y 'ls alemanys per rus; los clássichs m' anomenan músich del porvenir, y no obstant per aquests soch un retrógrado. Conclusió final: no soch carn ni peix; no soch més que un míser individu.»

Un eco nort-americaná.

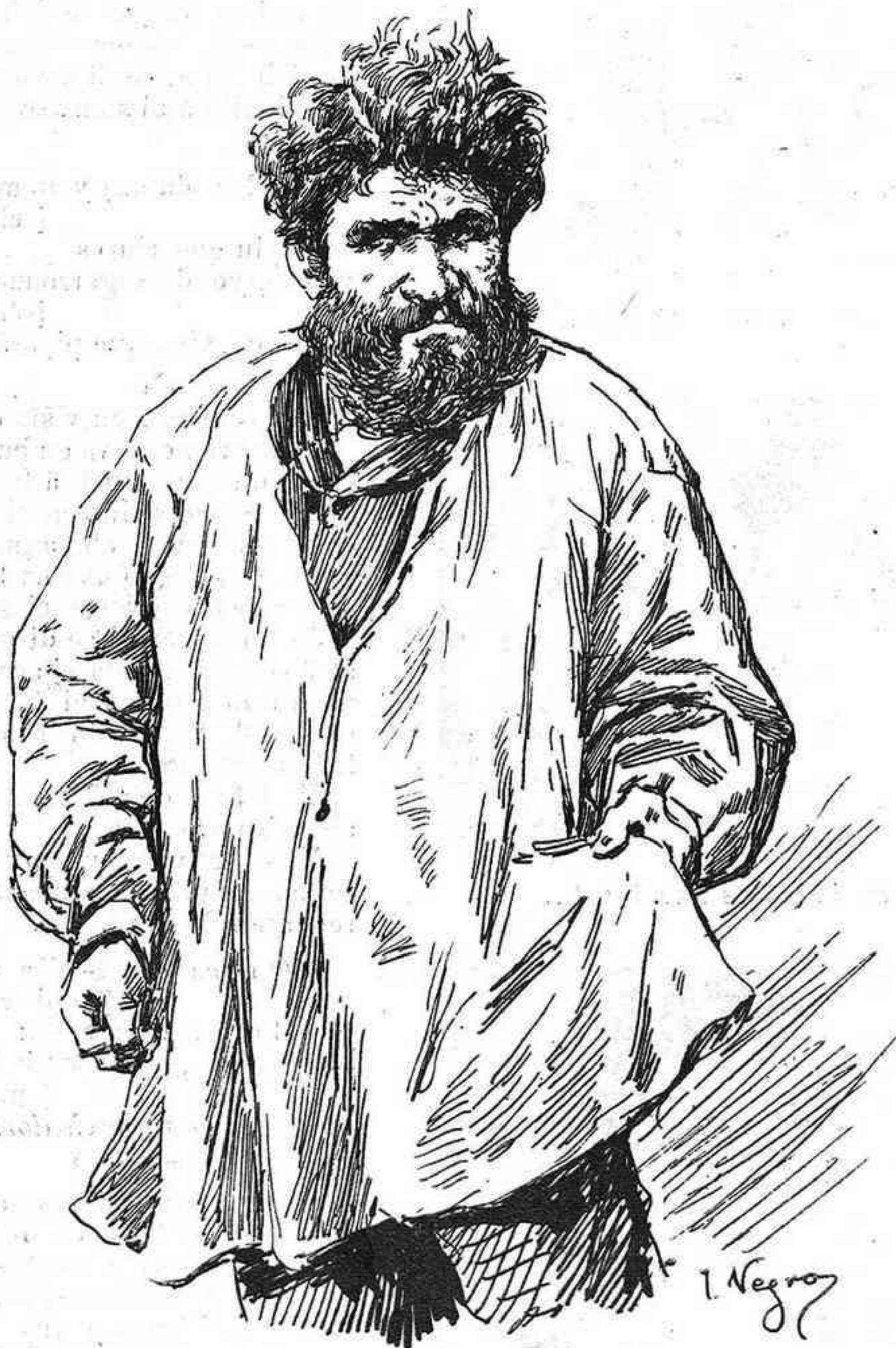
La muller de un subjecte á qui 'l tribunal está jutjant, espera plena d' ansietat davant de la porta de la sala de las deliberacions.

Tot d' un plegat surt un ugier.

—Fassi 'l favor—pregunta la senyora—¿s' han posat ja d' acort aqueixos senyors?

—Sí,—respón l' ugier.—Els uns volían gaseosa y 'ls altres ví; pero al últim s' han decidit tots ells per la cervesa y ara vaig á buscarne.

PLOBLEMA SERIO

—Si la feyna se m' acaba
y no guanyo cap diner
y un hom té dret á la vida,
per viure ¿qué hauré de fer?

Cantars

De tan besar ton retrato,
Ramona, tot s' ha borrat.
No m' hauria succehit
¡ay besant l' original.

E. SUNYER.

N' hi ha que van á la presó
per robar alguna prenda,
y á tú que 'm robas la calma
ni la justicia 't molesta.

LL. SALVADOR.

Si es vritat, nina, 'l que diuen
que allá hont miras calas foch,
¡au! ja 'm pots mirá 'l cigarro
que se m' ha apagat, jo 't tochi!

CELESTA.

Tot lo téu, nena, 'm fá gracia,
molta gracia, ho repetesch;
es á dir tot... entenémnos:
me 'n fá tot lo que jo 't veig.

J. PEDRIUS.

—Quan moris—van preguntarme—
¿vols aná al Cel ó al Infern?
—Mentres puga estarme ab ella—
vaig dir—m' es indiferent.

J. F. GERVASI.

«Qui canta 'ls seus mals espanta»
diu un refrán molt antich;
pro 'l méu déu ser molt valent
¡que ni cantant vol fuji!

ANTÓN CARRASCA.

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibrería Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

COLECCION DIAMANTE

OBRAS ESCOGIDAS DE LOS MÁS NOTABLES LITERATOS NACIONALES Y EXTRANJEROS
VAN PUBLICADOS 59 TOMOS

Tomos		Tomos	
1.—	<i>R. de Campoamor.</i> —Doloras.—1. ^a série.	31.—	<i>M. Matoses (Corzuelo).</i> —¡Aleluyas finas!
2.—	id. —Doloras.—2. ^a série.	32.—	<i>E. Pardo Bazán.</i> —Por la España pintoresca (viajes).
3.—	id. —Humoradas y cantares.	33. }	<i>Antonio Flores.</i> —Doce españoles de brocha gorda.
4.—	id. —Los Pequeños Poemas. 1. ^a série.	34. }	
5.—	id. id. id. 2. ^a série.	35.—	<i>José Estremera.</i> —Fábulas.
6.—	id. id. id. 3. ^a série.	36.—	<i>Emilia Pardo Bazán.</i> —Novelas cortas.
7.—	id. —Colón, poema.	37.—	<i>Emilio Fernández Vaamonde.</i> —Cuentos amorosos.
8.—	id. —El Drama Universal, poema, t. I.	38.—	<i>Emilia Pardo Bazán.</i> —Hombres y mujeres de antaño.
9.—	id. id. id. t. II.	39.—	<i>Javier de Burgos.</i> —Colección de cuentos.
10.—	id. —El Licenciado Torralba	40.—	<i>E. Pardo Bazán.</i> —Vida contemporánea (costumbres).
11.—	id. —Poesías y Fábulas. 1. ^a série.	41. }	<i>Jacinto Labaila.</i> —Novelas íntimas.
12.—	id. id. id. 2. ^a série.	42. }	
13.—	<i>E. Pérez Escrich.</i> —Fortuna.	43.—	<i>Francisca Sarasate de Mena.</i> —Cuentos Vascongados.
14.—	<i>A. Laso de la Vega.</i> —Rayos de luz.	44.—	<i>F. Pi y Margall.</i> —Diálogos y artículos.
15.—	<i>F. Urrecha.</i> —Siguiendo al muerto.	45.—	<i>Carlos Bernard.</i> —Caza de los amantes.
16.—	<i>A. Pérez Nieva.</i> —Los Humildes, cuentos y siluetas.	46.—	<i>Eugenio Sue.</i> —La condesa Lagarde.
17.—	<i>Salvador Rueda.</i> —El gusano de luz.	47.—	<i>Rafael Altamira.</i> —Novelitas y cuentos.
18.—	<i>Sinesio Delgado.</i> —Lluvia menuda.	48.—	<i>J. López Valdemoro.</i> —La niña Araceli.
19.—	<i>Carlos Frontaura.</i> —Gente de Madrid.	49.—	<i>Rodrigo Soriano.</i> —Por esos mundos.
20.—	<i>Miguel Melgosa.</i> —Un viaje á los infiernos.	50.—	<i>Luis Taboada.</i> —Perfiles cómicos.
21.—	<i>A. Sánchez Pérez.</i> —Botones de muestra.	51.—	<i>Benito Pérez Galdós.</i> —La casa de Shakespeare.
22.—	<i>José María Matheu.</i> —¡Rataplán! cuentos.	52.—	<i>J. Ortega Munilla.</i> —Fifina.
23.—	<i>Teodoro Guerrero.</i> —Gritos del alma.	53.—	<i>F. Salazar y Quintana.</i> —Algo de todo.
24.—	<i>Tomás Luceño.</i> —Romances y otros excesos.	54.—	<i>Mariano de Cavia.</i> —Cuentos en guerrilla.
25.—	<i>L. Ruiz Contreras.</i> —Palabras y plumas.	55.—	<i>Felipe Pérez y González.</i> —Peccata minuta.
26.—	<i>Ricardo Sepúlveda.</i> —Sol y sombra, prosa y verso.	56.—	<i>Francisco Alcántara.</i> —Córdoba.
27.—	<i>José López Silva.</i> —Migajas.	57.—	<i>Joaquín Dicenta.</i> —Cosas mías.
28.—	<i>F. Pi y Margall.</i> —Trabajos sueltos.	58.—	<i>J. López Silva.</i> —De rompe y rasga.
29.—	<i>Emilia Pardo Bazán.</i> —Arco iris.	59.—	<i>Antonio Zozaya.</i> —Instantáneas.
30.—	<i>E. Rodríguez Solís.</i> —La mujer, el hombre y el amor.		

Elegantes cubiertas al cromo distintas para cada volumen
Precio de cada tomo DOS reales

LA ARMADA ESPAÑOLA

REPRODUCCIÓN POR EL FOTOCROMOGRABADO DE LOS PRINCIPALES TIPOS DE BUQUES DE NUESTRA
MARINA DE GUERRA

ACUARELAS DE **F. HERNÁNDEZ MONJO**

Van publicados dos cuadernos á UNA PESETA cuaderno

La obra se compondrá de 4 á 6 cuadernos.

NI FU NI FA

VERSOS

DE

VITAL AZA

CON ILUSTRACIONES DE B. GILI ROIG

Precio: 2 pesetas.

OBRA PÓSTUMA

de **FREDERICH SOLER (Seraff Pitarra)**

DOTZENA

DE **FRARE**

Ilustrada per **M. MOLINÉ.** Preu: 2 pessetas.

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l'import en libransas del Giro Mútuo, ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, no remetent además 1 ral pel certificat. Als corresponsals de la casa, se 'ls otorgan rebaixas.

J. Benlliure. — ESPERANT LA CARITAT. (Fto. RUS, colabrador artistic de LA ESQUELLA.)